

Plenum

Onsdag 21.6.2017 kl. 13.59—0.32

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om försök med regionalt tillhandahållande av arbetskrafts- och företagstjänster samt med arbetslivsprövning

Regeringens proposition RP 51/2017 rd

Utskottets betänkande AjUB 6/2017 rd

Första behandlingen

Talman Maria Lohela: Ärende 6 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande AjUB 6/2017 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget.

Debatt

19.49 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on määrääminen kokeilu ja siihen liittyvä lainsäädäntö. Tässä kyse on siitä, että kokeiluun mukaan tuleville kunnille tulisi vastuu julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta. Tässä laissa on tarkemmin määritelty, millä tavalla tätä voi tapahtua, ja se on suunnattu erityisesti pitkäaikaistyöttömille.

Laki on kannatettava, ja valiokuntakin oli tyytyväinen siitä, että tällainen kokeilu järjestetään, mutta valiokunta piti sitä aikaa, jona tulokset pitäisi tulla, kokeilulle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta varsin lyhyenä. Meillähän itse asiassa oli viime eduskuntakaudella kuntakokeilu, joka oli varsin laaja ja josta tiedämme, että siitä on tullut hyviä tuloksia. Tässä kokeilussa pyritään ikään kuin valmistautumaan maakuntahallintoon siten, että on kuntakohtaisia kokeiluja ja maakuntakohtaisia kokeiluja, ja ongelmallista on se, että samaan aikaan on tehty jo päätökset siitä, että mennään maakuntamalliin. Elikkä tavallaan tästä kokeilusta ei saada sitä tulosta, mitä sillä ehkä ollaan lähdetty hakemaan.

Me kaikki tiedämme, että meidän nykyinen työllisyyspalveluiden kokonaisuus on hajanainen, tai oikeastaan työllisyyspalvelut eivät ole hajanaisesti vaan ne ovat siellä TEMin vastuulla ja TE-toimistoissa ja niin edelleen, mutta sen sijaan moni työtön tarvitsee työllistymispalveluiden lisäksi enemmän ehkä sosiaalipuolen palveluita, terveyspalveluita, kuntoutuspalveluita ja vastaavia, ja tämä kokonaisuus on hajallaan asiakkaan näkökulmasta. Rahat ovat eri rahakirstuissa, vastuut ovat eri viranomaisilla, ja sen vuoksi ei välttämättä aina saada ehjiä palveluketjuja. Tällä kuntien vastuun lisäämisellä pyritään siihen, että palveluketjut olisivat ehjempitä ja kokonaisia. Itse asiassa tähän liittyy myös asiakastietojärjestelmien uudistamista ja yhteiskäyttöä. Tämä on ollut yksi este sille, miksi tieto ei aina ole kulkenut, ja valiokunta pitääkin hyvänä sitä, että kokeilussa synnytetään mahdollisuus käyttää työvoima- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmiä yhteisesti ja kokeilla tätä tietojärjestelmien yhteiskäyttöä.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

Lakiin kuuluu myös niin sanottu työelämäkokeilu. Tämän kohdalla valiokunta päätti tehdä kaksi muutosesitystä, joista toinen on enemmän tekninen ja toisella on sisällöllistakin merkitystä.

Kaikki tunnemme paremmin ehkä kuntouttavan työtoiminnan, joka on tarkoitettu niille työttömille, joita nämä perinteisemmät työllistymispalvelut eli TE-hallinnon kontolla olevat työllistymispalvelut eivät auta — työvoimapolitiittiset toimet ja niin eteenpäin, olipa sitten kyse palkkatuetusta työstä, työvoimapolitiittisesta koulutuksesta, työkokeilusta tai vastaavasta. Elikkä asiakaskunta on aika kaukana työelämästä ja työmarkkinoilta. Nyt tässä kokeilussa on ajateltu, että kuntouttavan työtoiminnan kaltaista asiaa voitaisiin järjestää myös yrityksissä. Tähän asti se on ollut kunnan vastuulla ja sitä on pääsääntöisesti järjestetty kunnissa. Tässä valiokunta korostaa sitä, että tällä työelämäkokeilulla ei saa korvata esimerkiksi palkkatuettua työtä ja että on tärkeää kiinnittää huomiota työttömän tukemiseen ja motivointiin eikä niinkään käytettäisi sitä pakkoa ja karenssia, minkä laki mahdollistaa. Tähän kokeiluun lähtevät kunnat on rajattu, ja kokeiluun lähdetään kuntien omasta tahdosta. Esimerkiksi Rauman—Porin seudulla alun perin oli ajatus, että Rauma ja Pori molemmat ovat lähdössä tähän, mutta kesken matkan Rauma päätti poiketa tieltä ja ilmoitti, että se ei haluakaan osallistua tähän kokeiluun, ja tästä on aiheutunut tiettyjä teknisiä muutoksia lainsäädäntöön.

Toinen on ehkä vähän asiallisempi: Kun tässä laissa on kuvattu sitä kohderyhmää, jolle tämä uusi työkokeilu tai kuntouttavan työtoiminnan muoto, joka tapahtuisi sitten yrityksissä, on tarkoitettu, niin laissa lukee, että se on tarkoitettu ihmisille, jotka palaavat työmarkkinoille. Mutta kun meillä on myös sellaisia pitkäaikaistyöttömiä, jotka eivät koskaan ole olleet työmarkkinoilla ja joille myös tämä kokeilu on tarkoitettu, niin valiokunta päätyi muuttamaan tätä sanamuotoa siten, että tuetaan tätä työmarkkinoille pääsyä.

Elikkä näillä kahdella muutoksella tämän työkokeilun valiokunnan enemmistö hyväksyi.

Lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että tässä hallituksen esityksessä lähdettiin siitä, että jos ihminen on kuntouttavassa työtoiminnassa, hänelle kuuluu matkakorvaukset ja tietyt korvaukset, mutta jos hän on taas yritysten puolella työelämäkokeilussa, niin nämä eivät kuuluisikaan. Tässä perustuslakivaliokunta vaati selväpiirteisempää lainsäädäntöä ja perusteluja, että jos näin on, niin siihen pitää olla perusteltu syy. Valiokunta ei lähtenyt etsimään perusteltua syytä vaan esittää tässä mietinnössään, että molemmille maksetaan matkakorvaukset samojen pelisääntöjen mukaisesti, koska se lisää näiden toimenpiteiden kohteena olevien ihmisten yhdenvertaisuutta.

Valiokunta esitti myös aika voimakasta kritiikkiä tämän kokeilun arvioinnista — siitä, että saadun selvityksen mukaan tässä kokeilussa kohderyhmiä tai kokeilun toteutustapaa siihen hakeutumisvaiheessa ei ole määritetty yksityiskohtaisesti. Tässä on sinänsä taustalla hyvä ajatus, koska ajatellaan, että kokeilussa voi syntyä innovatiivisia ratkaisuja ja kunnat ovat itse saaneet vaikuttaa siihen, mitä he kokeilevat. Mutta toisaalta se aiheuttaa sen, että ei voida arvioida sitä, miten tämä kokeilu sitten tuottaa esimerkiksi työllisyyshyötyjä tai palveluiden tehostumista. Koska meillä on erilaisia ryhmiä, niitä ei voida vertailla keskenään. Tästä valiokunta totesi, että se pitää hyvänä, että valtioneuvosto on käynnistänyt kokeilujen vaikutusten arviointia varten erillisen tutkimushankkeen, mutta katsoo tässä tapauksessa, että tässä hallituksen esityksessä kuvattu koeasetelma ei ehdotetussa muodossa ole kovinkaan hyödyllinen työllisyysvaikutusten ja palvelujen tehostumisen arvioinnissa.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

Se ei tarjoa luotettavaa arviota esimerkiksi siitä, kuinka monta henkilöä kokeilu auttoi työllistymään tai paljonko erilaiset palvelut tehostuivat kokeilun ansiosta.

Tässä oikeastaan ne keskeiset asiat, mitä tässä kokeilussa on. Tämä oli siis valiokunnan enemmistön kanta.

Tähän on jätetty kaksi vastalauseetta, joissa pääsääntöisesti kritisoidaan sitä, että tämä kuntouttava työtoiminta laajennetaan työelämäkokeiluna yrityksiin, ja näissä vastalauseissa on esitetty poistettavaksi ne pykälät, jotka tämän mahdollistavat.

19.56 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis kokeilulaki, jossa kokeilussa mukana olevat kunnat vastaisivat alueillaan julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamisesta kokeilun asiakaskohderyhmälle. Kunta vastaisi asiakkaan palveluprosessista, mukaan lukien asiakkaan ohjaaminen palveluihin. Palveluprosessista vastaaminen ulottuisi myös työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarjoamiseen, aktivointisuunnitteluun ja kuntoutukseen. Kokeilualueilla TE-toimisto ei siis osallistuisi kohderyhmän osalta monialaisten yhteispalvelujen toimeenpanoon eikä aktivointisuunnitelman ja kuntoutussuunnitelman laatimiseen. Lakiesityksen mukaan kokeilu alkaisi elokuussa 2017 ja päättyisi vuoden 2018 lopussa.

Kuntalähtöisyys vaikeasti työllistettävien palveluissa on hyvä asia, ja viime hallituskaudella olleista kuntakokeiluista saimme erinomaisia tuloksia eri puolilla Suomea. Tämän kokeilun kesto on niin lyhyt, että tulokset eivät voi olla kovin yleistettäviä. Esitetty koeasetelma ei myöskään ole kovin hyödyllinen työllisyysvaikutusten tai palvelujen tehostumisen arvioimiseksi. Toisaalta myös kokeilun ajankohta on outo, sillä hallitushan esittää toisaalta, että jatkossa työllisyyspalvelujen paikka olisi maakunnissa eikä kunnissa. Itse toivon todella, että vaikeasti työllistettävien palvelut voisivat jatkossakin olla kuntavetoisia.

Kokeilun työelämälähtöisyys on kuitenkin perusteltua, ja kokonaisvaltaisten asiakaslähtöisten työllisyyttä edistävien palvelujen kehittäminen ja kokeilu ovat aina kannatettavia.

Lyhyen kokeilujakson lisäksi lakiesityksessä on kuitenkin toinenkin asia, jota me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä, ja se on kuntouttavan työtoiminnan korvaaminen niin sanotulla työelämäkokeilulla. Työelämäkokeilun tavoitteena on kokeilla palvelua, joka soveltuisi sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien vuoksi julkisten työvoimapalveluiden ulkopuolelle jääville. Ehdotuksen mukaan työelämäkokeilua saisi järjestää myös yrityksissä. Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät ole työkykyisiä eli jotka eivät ole kykeneviä tavanomaisiin työvoimapolitiittisiin toimiin, esimerkiksi palkkatuetuun työhön, työkokeiluun tai koulutukseen. Kuntouttava työtoiminta on kuntoutusta, ja jos tällainen henkilö pystyy työskentelemään yrityksessä, niin kyseessä ei todennäköisesti ole enää kuntouttavan työtoiminnan asiakas. Nyt onkin riskinä, että kuntouttavan työtoiminnan väärinkäyttö lisääntyy, sillä jo tällä hetkellä yhä useampi työkykyinen ohjataan kuntouttavaan työtoimintaan hallituksen vähennettyä järjestöissä tapahtuvan palkkatuetun työn rahoitusta. Tästä johtuen monet ihmiset, jotka pystyisivät toimimaan esimerkiksi palkkatuetussa työssä, ovatkin nyt kuntouttavassa työtoiminnassa eli aivan väärässä paikassa. Lisäksi on vaarana, että työkokeilun käyttöönotto tässä muodossa tuo nykyisen työkokeilun rinnalle uuden palkattoman työskentelyn muodon, ja sitä me emme voi kannattaa.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

Edellä esitetyn perusteella tulemme huomenna esittämään pykälämuutoksia, joissa ehdotamme työelämäkokeilun poistamista tästä lakiehdotuksesta, ja lisäksi esitämme kokeiluajan pidentämistä.

20.00 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Jatkan siitä, mihin edellinen puhuja jäi: työelämäkokeilusta ja siihen liittyvistä ongelmista. Olen omalta osaltani jättänyt tähän esitykseen vasemmistoliiton vastalauseen, joka sisällöllisesti on pitkälti samanlainen kuin sosiaalidemokraattien ja vihreiden vastalause mutta perustelee hieman tarkemmin niitä syitä, minkä takia työelämäkokeilu ei ole hyvä idea.

Me kävimme kuitenkin verraten huolellisen asiantuntijakuulemisen myös työelämäkokeilun osalta, ja kaikki meidän kuultavamme suhtautuivat joko kielteisesti tai sitten hyvin skeptisesti siihen ajatukseen, että työelämäkokeilu tulisi käytännössä onnistumaan. Nämä epäilyt tämän hankkeen realistisuudesta liittyivät siihen, että ei ole kovin todennäköistä, että yritykset olisivat kovin innokkaita osallistumaan työelämäkokeiluun. Vasta muutama tunti sitten tässä salissa keskusteltiin siitä, mitenkä yrityksiin on jo tulossa melkoinen joukko uusia opiskelijoita ammatillisen koulutuksen puolelta koulutettaviksi, kun heillä on työkokeilijoita, kun heillä on rekrykokeilijoita, kun heillä on työtoiminnassa olevia vammaisia henkilöitä ja kova paine löytää näille ihmisille riittävää tekemistä. Tässä alkaa herätä epäily, mahtuvatko palkansaajat ja yrittäjät sinne yrityksiin enää lainkaan, kun hallituksen toimesta yrityksille kaavaillaan niin paljon muita töitä, jääkö siihen elinkeinoelämän pyörittämiseen enää paukkuja lainkaan. Eli asiantuntijamme olivat sitä mieltä, että tämä kokeilu menestyksekkäänäkin tulisi jäämään marginaaliseksi.

Toinen ongelma, mikä tähän kokeiluun liittyy, on se, että näiltä alueilta, joilla työelämäkokeilua toteutetaan, kuntouttava työtoiminta lakkautetaan ainakin siksi ajaksi kokonaan. Meillä on paljon ihmisiä, joilla ei ole juuri muuta paikkaa tai ainakaan parempaa paikkaa kuin kuntouttava työtoiminta ja jotka itse henkilökohtaisesti kokevat, että siitä on ollut heidän elämänhallintansa ja arkensa kannalta kovasti hyötyä. On sääli, jos meillä on kokonaisia kuntia, joissa ihmisillä, jotka kuntouttavaan työtoimintaan haluavat, ei ole siihen mahdollisuutta. Ja se on tokikin myös yhdenvertaisuuskysymys.

Kolmas ongelma, mikä tähän työelämäkokeiluun liittyy, on se, että jo nyt me tiedämme, että kuntouttavassa työtoiminnassa on paljon vääriä ihmisiä, siis niitä, jotka eivät sinne halua, ja niitä, jotka eivät sinne kuulu. Kuntouttava työtoiminta on lain esitöiden mukaan varattu ainoastaan sellaisille henkilöille, joiden tilanteeseen ja kuntoon ei sovi työssäkäynti edes osatyökykyisenä eikä myöskään mikään työvoimapoliittinen toimenpide. Kysymys on siis ihmisistä, joiden elämäntilanne on liian hankala, että he voisivat esimerkiksi käydä erilaisilla kursseilla, joita TE-toimistot tarjoavat. Jos mennään niin kuin laissa sanotaan ja työelämäkokeilu on tarkoitus kohdentaa todellakin tälle ryhmälle — eli sille ryhmälle, joka aikaisemmin on käynyt kuntouttavassa työtoiminnassa — se tarkoittaa, että meillä tulevaisuudessa on työpaikoilla ihmisiä, joilla ei ole voimavaroja, joilla ei ole resursseja edes työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistumiseen.

Ainoa asia, mikä tässä työelämäkokeilussa on uutta, on se, että nyt näitä ihmisiä voidaan sinne työpaikoille — tai aitoihin työympäristöihin, niin kuin laissa sanotaan — pakottaa perustoimeentuloturvan menettämisen uhalla. Nimittäin meillä jo nykyisen sosiaalihuoltolain 17 §:ssä itse asiassa mahdollistetaan kyllä kuntoutus myös työpaikkaympäristössä. Se ei sinällään ole ollut tähänkään asti millään lailla kiellettyä, kunnat ovat hyvin voineet sitä harjoittaa. Se, mikä tässä nyt on uutta, on se, että siihen voidaan myös pakottaa silloin, jos

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

ihmiset eivät ole siihen halukkaita. Miettikääpä itse omalta kohdaltanne, että jos tässä talossa päätettäisiin säätää laki, että jokaisen tietyn painoindeksin ylittävän pitäisi sakon uhalla osallistua Painonvartijoihin, niin kuinka motivoivaa se olisi, kuinka hyvin se toimisi, [Antero Laukkanen: Aika hyvin!] ja kuitenkin kysymys on kuntoutuksesta siinäkin, kysymys on paremman terveyden, paremman elämänhallinnan tavoittelusta. Minkä takia meillä on joku ryhmä, jonka kohdalla toimeentulon menettämisen uhalla voidaan pakottaa kuntoutukseen, vaikka yleisesti meillä ajatellaan, että se on epäilemättä, ei niin voi toimia ja olisi aivan pölkkyistä niin toimia, koska ei missään tapauksessa ihminen kuntoudu pakottamalla?

Ihan viimeiseksi vastustan tätä työelämäkokeilua sen takia, että meillä on jo pitkään pyritty meidän työvoimapolitiittisissa toiminnoissa sellaiseen linjaukseen, että silloin kun mennään työpaikoille ja silloin kun tarkoituksena on oikeasti tehdä siellä töitä, silloin siitä maksetaan myös palkka. Eli tällainen ihan koko modernin yhteiskunnan, palkkatyöyhteiskunnan, perusjuttu: kun tehdään työtä toiselle direktio-oikeuden alaisena, niin silloin siitä työstä maksetaan palkka. Jos kysymys on henkilöstä, jonka työpanos ei vastaa sitä tavalista ja totuttua, niin tähän meillä on välineenä olemassa palkkatuki, eli myös näissä tilanteissa maksetaan palkka. Enkä minä näe, että on mitenkään yhteiskunnan rakenteiden etujen mukaista, että me tuotamme paljon sellaisia ryhmiä työmarkkinoille, jotka tekevät työtä pakotettuina ja joille ei sitä palkkaa makseta.

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun haluaisin todeta, että eilen tässä salissa puhuttiin työn murroksesta ja työn tulevaisuudesta ja lähes kaikki edustajakollegat, jotka puheenvuoron silloin käyttivät, olivat miehiä. Nyt kun tässä katselin tätä puhujalistaa, niin silloin kun me puhumme työvoimapolitiikasta, kaikki puheenvuoron pyytäneet näyttävät olevan naisolettettuja. Minun mielestäni tämä on kiinnostava yksityiskohta, miten työstä puhutaan miesten ja naisten tapaisesti.

20.08 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Ainakin hetki sitten olen vielä mies, [Naurua] ja minulla on juuri nyt puheenvuoro.

Työttömyys on Suomessa 10,7 prosenttia. Luku on todella korkea. Vaikka näen ne monet puutteet tässä laissa ja kokeilussa ja tuntuu jopa, että täällä on näitä pakottamisen elementtejä ja palkattoman työn lisäämistä, silti pidän arvokkaana sitä, että uusia vaihtoehtoja tuodaan työllisyyden parantamiseksi. Ehkä suurin puute tässä esityksessä on juuri tämä kuntouttavasta työstä luopuminen ja sen korvaaminen työkokeilulla. Kun itse olen tällaisessa järjestötoiminnassa mukana, jossa on vuosittain 20—30 niin sanotuilla välityömarkkinoilla olevaa henkilöä — osa heistä on kuntouttavassa työssä ja osa työllisyystuetta — ja näen sen prosessin siellä, niin tietyllä tavalla kyllä allekirjoitan myös sellaisen näkemyksen, että on paljon niitä ihmisiä, jotka eivät halua tehdä työtä. Ja näiden ihmisten ehkä uudelleenlaikaksi aktivoinniksi tämä esitys saattaa tuoda pienen mahdollisuuden mennä siihen työelämään uudestaan mukaan.

Tämä, että korvaukset teetetään työtä, on kyllä suuri puute. Pohdin tässä tätä toista vastalauseita, että josko sitten äänestyksen tullessa saattaisin siihen tulla mukaan. Mutta sitä vielä harkitsen ryhmäni kanssa.

20.10 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On sinänsä kunnioitettavaa, että tällä hallituksella on selkeä into erilaisiin kokeiluihin. Sille pitää nostaa peukku, mutta pientä malttia alkaa toivoa näiden kokeilujen kanssa, kun muistaa, että vasta tämän vuoden alussa

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

meillä tuli työttömille kolmen kuukauden välein tapahtuvat haastattelut, ja kun näistäkään haastatteluista ei vielä ole saatu kunnon tulosta: suurin piirtein puolet työttömistä on ehditty haastatella vasta kerran, kun tässä kohtaa kaikki olisi pitänyt haastatella jo kahteen kertaan. Nyt tämäkin osoittautuu vain lyhyeksi kokeiluksi, joka aiotaan lopettaa vuoden lopussa ja aiotaan siirtyä työttömien aktivointimalliin.

No, nyt me puhumme työelämäkokeilusta, joka on sitten ihan oma kokeilunsa, mutta ihan kauhean suosiollisesti siihenkään ei voi suhtautua, sillä se on hyvin ongelmallinen. Kokeilu on erittäin lyhyt, se näyttäytyy asiakkaille sekavana, eikä se salli hyödyntää muita kuntouttavia toimia. Yhtä ongelmallinen se on myöskin yritysten näkökulmasta. Juuri eilen juttelin erään yrittäjän kanssa, joka sanoi, että miten tässä tilanteessa oikein pitäisi toimia, kun nyt minulle ehdotetaan harkittavaksi oppisopimuslaisen ottoa, koulutusoppimuslaisen ottoa, olisi tulossa myös rekrytointikokeiluun joku henkilö ja nyt pitää harkita sitten vielä työelämäkokeiluakin. Eli yrittäjätkin alkavat olla kohtuullisen sekavalla mielialalla näiden kokeilujen ja erilaisten palkattomien harjoittelujen, työkokeilujen, keskellä.

Olemme kuulleet valiokunnassa hyvin monia ammattilaisia, hyvin monia asiantuntijoita tämän tiimoilta, ja kuten täällä on jo kerrottu, oikeastaan kukaan ei ole kauheasti pystynyt tätä kannattamaan tai ainakaan näkemään tätä ongelmattomana. Työllisyyskokeilujen selvityshenkilö teki hyvän yhteenvedon omasta työstään, ja hän ehdotti laajempaa kokeilua, jossa kokeilualueella olisi vastuu kaikkien työttömien palveluista ja se nimenomaan siirrettäisiin TE-keskuksilta kunnille. Hän ehdotti, että kokeilu mahdollistaisi asiakaslähtöisen tuen räätälöinnin joustavasti yli hallinnonala- ja hankerajojen heti työttömyyden alettua ja vielä niin, että kohtaamista painotetaan ja kaikki tuki ja toiminta perustuvat yksilöllisen työkyvyn ja osaamisen arviointiin. Kokonaisuuteen kuuluisivat julkisten työvoimapalveluiden ohella kuntoutus-, koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut, nuorten palvelut, vammaisten palvelut, aktiivinen sosiaalipolitiikka sekä kotoutus. Ja tämä viimeinen lause on erityisen tärkeä. Kannattaa nyt huomata, että työllisyyskokeilujen selvityshenkilökin on vahvasti sitä mieltä, että työttömät, etenkin pitkään työttömänä olleet, tarvitsevat monenlaisia palveluja, monenlaista apua ja tukea. Ongelma tässä työelämäkokeilussa on se, että nyt he saisivat sitä työkokemusta yrityksistä mutta muu palvelutarjonta olisi mahdollisuus.

Kun me puhumme vaikeasti työllistettävistä pitkäaikaistyöttömistä, kannattaa muistaa, että sillä porukalla on paljon ongelmia: siellä on päihdeongelmia, siellä on mielenterveysongelmia, ja niilläkin, joilla ei ole tällaisia diagnosoituja ongelmia, on usein elämänhallinnan ongelmia tai ainakin voimakkaita kokemuksia kyykytyksestä työelämässä. Sen takia minun on vaikea kuvitella, miten heitä pakottamalla työelämään saataisiin ikään kuin motivoitumaan paremmin. Tässä äsken kuulumme, että kaikki eivät ole työelämästä eivätkä töistä kiinnostuneita. Minun on vaikea kuvitella, miten pakottamalla työelämäkokeiluun, joka on siis palkaton, sitä motivaatiota saadaan kasvatettua. Tosin, kuten on sanottu, on vaikeaa ymmärtää myös sitä, miten se voisi yrityksiä kiinnostaa. Yritys ottaa melkoisen riskin ja melkoisen taakan yrittäessään ohjata ilman muuta tukea tällaisia henkilöitä.

Me kuulumme myöskin Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen johtavaa ekonomistia, ja hänen kiteytyksensä tästä kokeilusta on aika selkeää tekstiä. Hän sanoo näin: "Kaavailtu kokeilu ei seuraa yhtäkään vakiintunutta toteuttamisohjeistusta. Koeasetelma ei nykymuodossaan ole kovinkaan hyödyllinen työllisyysvaikutusten tai palveluiden tehostumisen arvioimiseksi. Se ei tarjoa objektiivista arviota vaikkapa siitä, montako henkilöä kokeiltava

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

interventio auttoi työllistymään tai paljonko erilaiset palvelut tehostuivat intervention ansiosta. Kokeilun seuranta jää pitkälti subjektiivisten haastatteluiden ja prosessiarvioiden varaan. Niiden toteuttamiseen ei välttämättä edes tarvittaisi raskasta kokeilua. Kyselyt kyettäisiin aivan yhtä hyvin toteuttamaan aluekehittämis- ja palvelulain voimaan tultua."

Tässä kiteytetysti syyt siihen, miksi kannatamme edustaja Mäkisalo-Ropposen tekemää vastaesitystä.

20.16 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kuultu jo useammasta suusta niitä kömmähdyksiä, mitä vaikuttaa tässä lakivalmistelussa olevan. Kaikkein harmittavin tässä on se, että jälleen kerran korostuu meidän lainsäädäntömme taso tällä hetkellä. Asiat näyttävät paperilla hyviltä. Niin tämäkin näyttää. Kaikenlaiset, millä pyritään saamaan pitkäaikaistyöttömät takaisin työelämään, takaisin yhteiskuntaan, ovat hyviä asioita ja näyttävät paperilla hyviltä. Mutta kun meillä tässä talossa on mahdollisuus käyttää asiantuntijoita — ja kuten valiokunnan puheenjohtaja tuossa kertoi, asiantuntijoita on myös käytetty ja asiantuntijat ovat kertoneet, mitä mieltä he tässä ovat — niin minusta alkaa tuntua siltä, istummeko me turhaan valiokunnassa kuuntelemassa asiantuntijoita, jos hallitus ei koskaan ota asiantuntijalausuntoja huomioon. Onko nyt käynyt niin, että hallitus ohjeistaa oman porukkansa sellaisten esitysten taakse, mitkä hallitus esittää, siten, että valiokunnissa ei oteta huomioon sitä, mitä asiantuntijat sanovat? Tässäkin olisi kannattanut ottaa huomioon, niin tämä asia olisi huomattavasti parempi.

Täällä sanotaan, että ihmiset eivät halua tehdä työtä, ja sanotaan, että sellaiset ihmiset pitää saada työhön. Ei, ensin pitää selvittää se, miksi ihminen ei halua ottaa työtä vastaan, miksi hän ei halua tulla kotoaan ulos tai miksi hän ei halua tulla ulkoa sisälle. Onko hänellä mahdollisesti addiktio, mitä työvoimaviranomainen ei tiedä eikä päällepäin näe? Onko hän narkomaani, onko hän lääkkeiden väärinkäyttäjä, onko hän alkoholisti, onko hänellä psyykkisiä ongelmia, onko hän masentunut? Nämä asiat pitäisi selvittää ennen kuin lyödään leima otsaan: "sinä laiska, paha ihminen et tee yhtään mitään". Ihminen on luotu siten, että kaksi on kättä, kaksi on jalkaa, kaikilla niillä jotakin tehdä hän taitaa. Mutta jos ei halua tehdä, niin mikä on syy siihen? Sieltä löytyy joku, tai sitten se voi olla ihan tämän salin säättämä asia eli kannustinloukku. Niitä piti purkaa, kun tämä hallitusohjelma tehtiin. Niistä mainitaan useammassa kohdassa, mutta kovin on heikosti tuo purkutoimenpide onnistunut. Sen sijaan on tullut lisää karensseja, on tullut lisää sanktioita, on tullut lisää pakkotteita.

Sen verran vielä tästä, mistä salissa on aikaisemmin tänään puhuttu, ammatillisesta koulutuksesta, jossa tosiaan sitten korostettiin sitä, että kyllä työnantajat haluavat tehdä ja ottaa näitä opiskelijoita sinne, koska jokaisesta suoritetusta tutkinnosta maksetaan. Mitä ihmettä? Ymmärtääkseni yritystoimintaa tehdään sen takia, että tämä maa pyörisi, jotta yrittäjä pärjäisi ja jotta yrittäjä pystyisi palkkaamaan työntekijöitä sellaisella palkalla, jolla elää, jotta tämän maan vienti vetäisi, jotta meillä olisi sitä rahaa, joka tulisi tuolta ulkomailta tänne. Onko tässä nytten tarkoitus, että valtio ryhtyy tukemaan kaikkea yritystoimintaa, maksaa milloin mistäkin tekemisestä, esimerkiksi siitä, että oppilas saa jonkun tason suoritettua? Silloin ei tarvitse harjoittaa yritystoimintaa. Sitä kutsutaan koulutustoiminnaksi. Jostain kumman syystä tuntuu nyt siltä, että nyt on pahasti pahasti puurot ja vellit sekaisin.

Voin rehellisesti sanoa, että minä olen hirvittävän pahoillani, että käytän tällaisen puheenvuoron, mutta minä olen todella hämilläni. Nyt kannattaa katsoa, mitä tässä hallituksen

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

esityksessä on, ja miettiä sitten, mitä nappia painaa, kun tästä tullaan äänestämään. Varmasti tulen olemaan vastalauseitten takana.

20.21 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä viitattiin puheenvuorooni tästä työhön pakottamisesta tai sinnepäin, niin ymmärrän kyllä nämä vastapuheenvuorot.

Mutta esimerkiksi eräässä yhdistyksessä meille tulee paljon suoraan vankilasta kuntoutettavia työntekijöitä. He ovat kaksi kolme vuotta istuneet vankilassa, jossa heidät on pakotettu vastaanottamaan työtä — siitä siellä voi kieltäytyä, mutta se on sen yhteisön kannalta merkittävää, että siellä on töissä. Kun he sitten vapautuvat, heidän ensimmäinen tavoitteen-
sa on päästä työhön. Ja kun he pääsevät johonkin tämmöiseen tuettuun toimintaan mukaan, niin olemme nähneet useassa tapauksessa heidän myös päätyvän työmarkkinoille.

Että en niin mustavalkoisena pitäisi tätä vaan säilyttäisin tämän keskustelun avoimena, että on monenlaisia vaihtoehtoja.

20.22 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun vankiloista ja vankilatyöstä puhutaan, vankilassa on sellainen ongelma, että siellä ei ole työtä. Siellä on joillekuille siivoamista, on joillekuille pyykinpesua tai muuta vastaavaa, mutta läheskään kaikki, jotka haluaisivat tehdä työtä siellä, eivät sitä saa, valitettavasti.

Sen lisäksi kannattaa tutustua vähän siihen, mihin henkilöt menevät, kun he vankilasta tulevat. Mehän tiedämme, että Suomen vankilat ovat pääsääntöisesti kuivia paikkoja, joissa päihteitä ei ole. Siitä huolimatta jokaisessa laitoksessa on päihteetön osasto. Tässä on pieni ristiriita. Tästä seuraa se, että erittäin monet ihmiset tullessaan kivitalosta takaisin siiviiliin tulevat sinne Järvenpään sosiaalisairaalan kautta tai jonkun muun katkopaikan kautta johtuen siitä, että he ovat addiktoituneita. Ei silti, että se tarkoittaisi sitä, että heitä ei saisi ottaa työhön — totta kai pitää ottaa työhön ja kuntouttavaan työtoimintaan ja niin päin pois.

Mutta siinä kuntouttavassa työtoiminnassa ei saa käydä niin, [Puhemies koputtaa] että se vie varsinaiselta palkkatyöltä mahdollisuudet.

20.23 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kun tuo ensimmäinen puheenvuoro oli valiokunnan enemmistön kannan esittelyä, niin ajattelin käyttää ihan oikean puheenvuoron sen vuoksi, että satuin kuulumaan tuolla valiokunnassa tällä kertaa vähemmistöön, joka jätti tämän vastalauseen. Minusta tämän lainsäädännön ongelmakohdat kiteytyvät oikeastaan kolmeen asiaan ja kolmeen perustavaan kysymykseen: maakunta ja markkinat vai kunnat ja kumppanuus, kuntoutus käskemällä ja karenssin uhalla vai motivoimalla ja vapaaehtoisesti, ja sitten, kokeillaanko huvikseen vai tositaroituksella?

No miksi maakunta ja markkinat? Me tiedämme, että hallitus suunnittelee maakuntamalliin menemistä, jossa työvoimapalvelut on ajatus suunnata markkinoille siten, että työhallinnon henkilöstöstä 80—85, joissain arvioissa jopa 95 prosenttia, siirtyisi sitten niihin tuleviin yrityksiin tuottamaan näitä palveluita. Kuntakokeilussa viime eduskuntakaudella kunnat hakivat nimenomaan kumppanuuksia, kumppanuuksia yritysten kanssa, kumppanuuksia yhdistysten kanssa, kumppanuuksia omien palvelutuottajiensa kanssa pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistämiseksi.

Kun niitä kuntia, jotka ovat olleet tässä kokeilussa viime kaudella, on arvioitu, niin on näkyvissä selvä trendi, että niissä kunnissa, joissa kokeilu oli käynnissä, pitkäaikaistyöt-

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

tömyys aleni enemmän kuin muissa kunnissa. En tiedä, kuinka oikea ja relevantti tai taroituksenmukainen tuo kokeiluasetelma on ollut, mutta sen tiedän, että tällainen korrelaatio löytyy. Siinä mielessä voisi sanoa, että kunnissa on herätty pitkäaikaistyöttömyyden ongelmaan ja siellä on löydetty myös jonkinlaisia ratkaisuja, vaikka tuo lainsäädäntö ei vielä niin paljon vapauksia antanutkaan kuin tämä kokeilu antaisi.

No entä sitten kuntoutus motivoimalla vai pakottamalla? Silloin kun kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntöä rakennettiin, vastustin itse sitä pakkoa, joka siihen oli kytketty, en sitä, että meillä on kuntouttava työtoiminta, vaan sitä, että kuntoutukseen pakotetaan. En usko siihen, että ihminen oppii pakolla, enkä usko myöskään siihen, että ihminen kuntoutuu pakolla, vaan meidän on löydettävä ja synnyttävä se motivaatio ja autettava sitä syntymään, jotta kuntoutus voi lähteä liikkeelle.

Tein viime eduskuntakaudella selvityshenkilönä TEMille raporttia välityömarkkinoiden toimivuudesta, ja tuossa tehtiin laaja haastattelu, joka koski sekä TE-toimistoja että järjestökenttää ja niitä toimijoita, jotka täällä työvoimapolitiikan ja välityömarkkinoiden ympäristössä toimivat. Se osoitti selvästi, että meillä hyvin usein käy niin, että ihminen on päässyt palkkatuella joko järjestöön tai yritykseen tai jonnekin, ja kun tuo palkkatukijakso loppuu, sitten hänet ohjataan kuntouttavaan työtoimintaan. Hän on ensin ollut työmarkkinakelpoinen ja palkkaan oikeutettu ja ikään kuin kyennyt antamaan oman työpanoksensa, tosin hieman ehkä tuottavuus alentuneena, ja sen vuoksi saanut palkkatukea.

Kun selvitettiin, mitä ovat ne syyt, miksi palkkatuella ikään kuin palataan polun alkuun ja kuntouttavaan työtoimintaan, niin joskus oli kyse siitä, että ihmisen elämässä on tapahtunut joku romahdus, oikeasti joku sellainen tilanne, joka aiheuttaa sen, että työkyky on heikentynyt ja kaivataan sitä kuntoutusta. Mutta valtaosassa tilanteista kyse oli siitä, että rahaa ei ollut palkkatukeen. Oli se kunnan raha, jota voitiin käyttää kuntouttavaan työtoimintaan, mutta ei ollut TE-hallinnon rahoja palkkatuettuun työhön. Tästä johtopäätöksenä itse esitin sitä, että kun kunnissa on sosiaali- ja terveystalitiikka, sinne pitäisi viedä myös vaikeasti työllistyvien työvoimapolitiikka siten, että rahat olisivat samassa säkissä, jolloin sen asiakkaan näkökulmasta voitaisiin hakea oikea toimenpide, eikä olisi siten, että katsotaan, missä pussissa on rahaa, ja sillä perusteella valitaan toimenpide.

Olen edelleenkin sitä mieltä, että kunnilla on tässä paljon annettavaa, ja sen vuoksi kannattaisi tositarkoituksella kokeilla tätä kuntapuolta ja kokeilla sitten maakuntapuolella tilaaja—tuottaja-mallia ja niitä markkinoita ja katsoa, kumpi tuo paremman tuloksen, ja vasta sitten tehdä päätös siitä, minne työvoimapalvelut lopulta sijoittuvat ja missä pitkäaikaistyöttömien palveluiden järjestämisvastuu on.

No, itse asiassa olen työuskovainen ihminen ja minusta on aivan oikein, että jos ihmiselle tarjotaan palkkatuettua työtä, niin silloin tuo tarjous voidaan tehdä karenssin uhalla, koska työhön pitää mennä. Ajattelen niin, jos työtä on tarjolla ja työkykyä on olemassa, mutta kuntoutus on eri asia. Uskon myös siihen, että jos ihminen ikään kuin pakotetaan kuntoutukseen yritykseen, jossa hän tekee usein myös hyvin työn kaltaista toimintaa siten, että vieressä joku toinen saattaa tehdä sitä samaa asiaa tai lähes samaa asiaa palkkatuella, niin ollaan aika lailla työtä ja työn arvoa rapauttavassa toimintakulttuurissa. Senkin takia on tärkeää katsoa, mikä on työtä ja mikä on jotakin muuta.

Edustaja Kontula kuvasi mielestäni todella hyvin sitä, mitkä kuntouttavan työtoiminnan ongelmat ovat, ja mielestäni edustaja Järvinen kuvasi sitä, mitkä ovat meidän kokeilukulttuurimme ongelmat. Uskon, että kaikki tässä salissa kannattavat kokeiluja ja ovat sitä mieltä, että niistä pitää oppia. Mutta kyllä meidän sitten pitää miettiä, miten ne kokeil-

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

ut kulkevat. Esimerkiksi tällä hetkellä me olemme tilanteessa, jossa hallitus on mainostanut, että rekrykoekilu on yksi sen uusista innovaatioista työvoimapolitiikan puolella, haastattelut kolmen kuukauden välein ovat olleet suuria työllisyystekoja ja passiivisen työmarkkinatuen aktiivikäyttö on ollut uusi, suuri innovaatio. Minusta nämä kaikki kolme asiaa ovat kokeilemisen arvoisia, ja kannatan niitä. Mutta miksi sitten nämä kaikki kolme asiaa puuttuvat hallituksen kasvupalvelulainsäädännöstä, joka tällä hetkellä on lausunnolla? Toivon, että ne todellakin lausunnon jälkeen sinne otetaan, mutta siinä versiossa, joka on lähtenyt lausuntokierrokselle, näitä asioita ei siellä mukana ole ollut. Koska maakunnat tulevat täysimääräisesti vasta myöhemmin käyttöön, olisi järkevää pidentää tätä kokeilua, jotta näkisimme, mitkä sen tulokset ovat, niin kuin tässä hyvin kuvattiin työllisyysvaikutusten näkökulmasta ja palvelujen kehittymisen näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa edustajille tiedoksi, että ilmastointi on sen takia rikki, että ukkonen on iskenyt siihen, mutta se ei haittaa keskustelua.

20.31 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuten muun muassa edustaja Kontula täällä totesi, valiokunnassa ei löytynyt asiantuntijoilta, edes työelämän edustajilta tai työnantajien edustajilta, kovin suurta uskoa tämän kokeilun järkevyyteen. Mutta kaikkein eniten minua huolestuttaa kyllä se, ettei meillä kaikilla taida olla käsitystä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden voimavaroista ja työkyvystä, siis niiden asiakkaiden, jotka ovat oikeita kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita.

Kaiken kaikkiaan tuntuu vallalla olevan ajatus, että kun ihmiset vain viedään vaikka väkisin normaaleihin töihin, niin sanottuihin normaaleihin töihin, niin siitä se alkaa sujumaan. Kuntouttavan työtoiminnan asiakas kuitenkin tarvitsee paljon esimerkiksi psykososiaalista kuntoutusta, päihdekuntoutusta, jopa elämänhallintataitojen opettelua. Jostain syystä esimerkiksi välityömarkkinoiden merkitystä ei osana tätä työllistymisvalmiuksien edistämistä aina nähdä, ja jos välityömarkkinat ajetaan alas, meiltä kyllä poistuu todella tärkeä työkalu auttaa ihmisiä kuntoutumaan oman elämän hallintaan, yhteiskunnan merkityksellisenä jäsenenä olemiseen ja myöskin sitten työelämään sinne avoimille työmarkkinoille.

Arvoisa puhemies! Minä olin eilen täällä edustaja Kontulan kanssa puhumassa siitä tulevaisuusselonteosta, eli oli siellä muutama nainen, ja totesin jo eilen siinä puheessani, että kappas kummaa, siinäkin raportissa ei puhuta mitään osatyökykyisistä henkilöistä, ikään kuin heitä ei tulevaisuuden työelämässä olisi lainkaan. Minä olen paljon nyt miettinyt viime aikoina sitä, mitä kuulin professori Mikko Mäntysaaren kysyvän [Puhemies koputtaa] pari viikkoa sitten, että olemmeko me siirtyneet työttömyyden torjumisesta työttömien torjuntaan.

20.33 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Muutama sana tästä työhaluttomuuskeskustelusta, joka tässä salissa aina tuon tuostakin viriää, hämmästyttävän usein ottaen huomioon, että mikään tutkimus ei tue ajatusta siitä, että suomalaiset olisivat yleisesti ottaen jotenkin erityisen työhaluttomia tai että nuori sukupolvi olisi jotenkin työhaluttomampaa kuin vanhempi sukupolvi tai että työttömien keskuudessa työhaluttomuus olisi erityisen yleistä. Sen sijaan meillä on kyllä tutkimusta siitä, että erityisesti ylemmän keskiluokan ja eliitin keskuudessa mutta yhä laajenevassa määrin myös kansassa muutenkin on voimakas huoli muiden työhaluista. Eli työhaluttomuus ilmiönä ei näytä olevan totta, mutta sen sija-

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

an huoli työhaluttomuudesta on totta. Ja minä kiinnitän tähän nyt erityisesti huomiota sen takia, että tuntuu, että tämä hyvin vahvasti ohjaa meidän työvoimapolitiikkaa, aivan turhan vahvasti, kun meillä kuitenkin kaikki evidenssi näyttää, että jos siellä joku työhaluton onkin, niin missään tapauksessa kysymys ei ole tilastollisesti niin merkittävästä ihmisestä. Hei, me elämme maassa, jossa ihmiset menevät kiltisti maanantaina töihin sen jälkeen kun ovat lauantaina saaneet lottovoiton. Tällaisessa maassa me olemme huolissamme siitä, että ihmiset eivät halua tehdä töitä. Pikemminkin minä henkilökohtaisesti olisin sitä mieltä, että vähän vähemmän työteliäisyyttä ja sääntillisyyttä voisi tehdä tosi hyvää meidän elinkeinoelämälle. Ehkä me silloin pääsisimme siitä tuoteparannusmoodista tekemään niitä aidosti uusia innovaatioita, joita Suomessa syntyy huomattavasti vähemmän kuin meidän verrokimaissamme. Ennen kaikkea pieni pinkokulttuurista rentoutuminen auttaisi varmasti meidän työvoimapolitiikkaa sellaiseen suuntaan, että se olisi tehokkaampaa ja järkevämpää sen työttömän näkökulmasta.

Minä henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että kaikki työvoimapolitiittiset toimenpiteet ovat kokeilemisen arvoisia niin kauan kun ne perustuvat vapaaehtoisuuteen. Tästä syystä kannatin esimerkiksi rekrykokeilua. En siihen uskonut, minusta se oli hölmö idea, mutta ajattelin, että jos tämä nyt jonkun kohdalla toimii, niin mikä minä olen estämään sitä kokeilemasta. No, toistaiseksi rekrykokeilu on jäänyt hyvin vähälle suosiolle, mutta eipä siitä kyllä kenellekään mitään haittaakaan ole ollut.

Sen sijaan se, mitä minä en kannata, on se, että ihmisiä määrätään, pakotetaan minimitoimeentuloturvan menettämisen uhalla sellaisiin töihin, joihin heillä ei ole kykyjä, voimia ja mahdollisuuksia. Jos henkilö ei mene kuntouttavaan työtoimintaan, tai tässä tapauksessa jatkossa työelämäkokeiluun, häneltä voidaan ensin viedä se työttömyysturva, mutta sen lisäksi häneltä voidaan viedä siitä hänen 487 euron toimeentulotuestaan ensin 20 prosenttia ja sitten jos hän sanoo "ei" toisen kerran, niin sitten vielä toiset 20 prosenttia. Meillä on ihmisiä, jotka ovat eläneet tässä maassa pitkään 292 eurolla kuussa — 292 eurolla — ja se on kaikkien mielestä ihan fine. Minä olen seurannut yhtä tällaista henkilöä läheltä pitkään. Hän ei edes tiennyt näistä häneen kohdistuneista sanktioista, koska hänellä ei ollut kykyä selvittää, miksi sitä rahaa tuli sossusta niin vähän. Hän on sinnitellyt syömällä sitten niitä halvimpia ruokia ja jättämällä vihannekset pois kuukausikaupalla ja luuli, että näin vain kuuluu olla, että tämä on se osuus, minkä yhteiskunta hänelle antaa. Kysymys on ihmisestä, joka ei ole päässyt kotoansa liikkeelle vuosikausiin — eipä häntä kyllä ole sieltä kukaan käynyt kyselemässäkään. Ja sitten kun hän ei ollut päässyt tapaamiseen, johonka osallistumiseen hänelle oli jätetty määräys, hänen tukiaan oli vain pienennetty mutta kukaan ei ollut vaivautunut selittämään, mistä lopulta oli kysymys. Henkilö on kyllä työhaluinen, mutta hän tarvitsisi vähän enemmän muutakin tukea kuin sen, että hänelle laitetaan lappu kotiin, että nyt sitten saat siitä pienestä toimeentulotuesta vain 60 prosenttia. Ei maailma sillä lailla muutu. Eivät ihmiset toimi sillä lailla. Työttömät ovat ihan samanlaisia ihmisiä kuin kaikki muutkin, heihin auttavat ihan samat kannustimet kuin kaikkiin muihinkin. Se, että ihmisiä kuritetaan nälässä, ei ole koskaan ollut tehokas tapa motivoida yhtään ketään. Eikä se ole tämän yhteiskunnan arvojen ja tavoitteiden mukaista.

Loppuun vielä ihan muutama sana näistä kokeiluista: Minusta on hienoa, että kokeillaan erilaisia asioita, mutta nyt tämä meidän kokeilukulttuuri etenee ihan väärään suuntaan. Meillä käynnistetään hirveästi kokeiluja, joissa virkamiehet, joilla ei ole kompetenssia tutkimukselliseen valmisteluun, valmistelevat nämä kokeilut hyvin pitkälle. Tutkijat otetaan mukaan sitten siinä vaiheessa, kun päärakennustelineet on jo pystytetty, mahdollisesti si-

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

inä vaiheessa, kun kokeilu on jo jatkunut aika pitkään. Ja voi olla, että vielä tässäkään vaiheessa näille tutkijoille ei pystytä edes sanomaan, mitä tässä nyt halutaan kokeilla, mikä on se tutkimuskysymys, johon heidän pitäisi saada vastaus. Jos halutaan kokeilla asioita, tutkijaryhmän on oltava mukana jo silloin kun sitä kokeilua suunnitellaan ja on oltava joku käsitys, mitä tällä kokeilulla halutaan saada selville, mitä tässä halutaan kokeilla. Sen jälkeen on oltava riittävä resursointi ja suunnitelma siitä, miten siitä kokeilusta kerätään dataa, ja sitten lopuksi joku suunnitelma, mitä sillä kerätyllä tiedolla aiotaan tehdä. Nyt tässä kyseisessä pykälässä kaikki nämä kolme osa-aluetta puuttuvat. Ongelma tässä on se, että tämä ei ole suinkaan ainoa näin huonosti vedetty kokeilu.

20.40 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että järjestetään näitä kokeiluja, joiden tavoitteena on saada ihmisille töitä ja ihminen tempaistuksi sieltä työttömyyden ja toimeettomuuden putkesta pois. Sen arvioinnin, onko se pakottamista tai kehottamista tai peräti houkuttelemista, jätän viisaammille. Mutta kaiken tämän takana kuitenkin on se, että ihminen saadaan aktivoinnin piiriin jollakin keinolla, ja tätä vartenhan meillä on tietysti työvoimaviranomaiset joiltakin osin, sittenhän on monia kansalaisjärjestöjä, monet seurakunnat tätä samaa hommaa tekevät, ja kaikkien näiden vaikuttimena on vain yksi asia: tahto saada se ihminen liikkeelle.

Ajatelkaapa, hyvät edustajakollegat, sitä työtöntä ihmistä, jos hänelle ei tehtäisikään jonkunasteista, sanoisinko, aktiivisempaa kehottamista siihen, että hän lähtisi työelämään mukaan — hänelle voitaisiin jopa räätälöidä työpaikka, tiedän monta tapausta kotiseudultani, että tällä keinoin ihmisiä on saatu liikkeelle, ja moni heistä on jopa työllistynyt. Ajatelkaapa näitä ihmisiä sitten myöhemmällä iällä, kun aikanaan heidän eläkeikänsä koittaa, ellei ole työaikana hankittua eläketurvaa. Se heidän tämänhetkinen heikko taloudellinen asemansa kärjistyy vielä eläkeaikana, kun sitten varsinkaan ei ole niitä tuloja, kun vähistä työtuloista on maksettu aikanaan pieniä eläkevakuutusmaksuja — sen jälkeen se eläke, mikä tulee aikanaan, on todella pieni.

Tämän takia yhteiskunta tekee tätä aktivointitoimenpidettä, ja ainoa tehokas aktivointitoimenpide minun mielestäni on se, että me saamme suomalaisen työelämän pyörimään niin tehokkaasti, että työpaikkoja syntyy, uutta työtä syntyy eri puolille Suomea, ja tarjoaa työpaikoista on, jopa niin, että työnantajat tarjoavat aktiivisesti, että tulisiko joku johonkin työhön, johon tähän asti ei ole ihmisiä saatu töihin. Elikkä tämä on se oikea tie. Jokainen menestyvä yritys totta kai tavoittelee sitä, että menestyisi jatkossakin, ja niitä erilaisia työtehtäviä sitten pyritään täyttämään sitä mukaa kun saadaan työvoimaa, ja tässä tilanteessa erilaiset kokeilut ovat kultaakin kalliimpia.

20.43 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! On kyllä todella tärkeää, että myös työllisyyden hoidon ja työllistymisen edistämiseksi tehdään näitä kokeiluja, kun ne tulokset tosiaan viime hallituskauden jälkeen olivat, että työttömiä oli noin 100 000 enemmän ja pitkäaikaistyöttömyys vain lisääntyi.

On erittäin tärkeää, että nyt kunnat ovat tässä kokeilun piirissä, tehdään tätä monialaista yhteistyötä. Meillä on pitkäaikainen kokemus Paltamon kunnassa siitä, kun vastaamme tällä hetkellä neljän kunnan työllisyyden hoidosta. Ainoana kuntana ulkoistimme tämän yhdistykselle, joka hoiti tätä toimintaa. Tämä kuului Paltamon työllisyyskokeiluun, ja tosiaan nyt vastaamme neljän kunnan työllisyyden hoidosta.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

Se oppi, mikä on olennaista, on se, että se on nimenomaan monialaista: siellä otetaan selvälle ihmisten sairaudet, jos on esimerkiksi diabetesta tai lukihäiriötä ollut ihmisillä. Nämä selvisivät sitten tässä kattavassa, monialaisessa yhteistyössä, että mitkä ovat estäneet näiden ihmisten työllistymistä. Heille tarjottiin esimerkiksi työterveyshuolto, ja silloin aikanaan kokeilussa — joka oli hyvä kokeilu, ikävä kyllä silloinen työministeriö vain teilasi suoraan tämän kokeilun jo ennen sen loppumista, että sitä ei jatketa — oli nimenomaan tarkoituksena se, että kannustetaan ihmisiä ottamaan työtä vastaan, ja koottiin nämä erilaiset sosiaaliturvan muodot yhtenäiseksi palkaksi, jotta ihmisille myös sitä eläkettä kertyisi. Tämä oli hyvä ja aktivoiva malli, ja siinä olisi enemmän ja vahvemmin yrittäjien pitänyt olla mukana.

Mikä olisi erityisen tärkeätä, on se, että nyt työllisyyden hoidossa ja näissä työllistymisen tuissa löydettäisiin niitä malleja nimenomaan työnantajien kanssa löytää niitä hyviä työntekijöitä — kun siinä on ollut vaikeuksia nimenomaan työnantajilla — ja meidän sosiaaliturvajärjestelmä ja työttömyysturvajärjestelmä on ollut sellainen, että se on kyllä passivoinut selkeästi suomalaisia. [Puhemies koputtaa] Meillä on esimerkiksi kolmannen sukupolven työttömiä tällä hetkellä, jotka ovat itse todenneet, että ei kannata lähteä töihin, kun kotiin saa enemmän rahaa.

20.45 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu siitä, millä tavalla aktivoidaan — onko siellä näitä pakotteita taustalla vai tehdäänkö se jollakin muulla tavalla.

Me olemme tottuneet Tanskan-mallista puhumaan täällä Suomessa paljon ja pitämään sitä hyvänä, ja itsekkin kannatan monia niitä elementtejä, joita Tanskan-mallissa on. Mutta kun Tanskan-mallia tutkii tarkemmin, siellä on tosi tiukka erilaisten toimenpiteiden vastaanottovelvollisuus, mutta siellä käytetään karensseja hyvin vähän. Kun itse olin siellä vieraillessa, kysyin, miten on näiden karenssien kanssa, kuinka usein te niitä käytätte. Vastaus oli, että ai mitä karensseja, ei me niitä käytetä, ja jos joskus käytetäänkin, käy niin, että jos ihmiselle on tullut karenssi ja hän tulee seuraavana päivänä tuohon toimenpiteeseen, jota hänelle on tarjottu, niin se karenssi loppuu välittömästi. Eli siellä on hyvin joustava järjestelmä tästä näkökulmasta. Mutta sen mallin vahvuus on siinä, että siellä on paljon henkilöitä, jotka auttavat työtöntä, oltiinpa sitten moniammatillisissa palveluissa tai työvoimapolitiikan puolella.

Minusta Suomen ongelma on se, että me aina kuvittelemme, että nämä asiat hoituvat lainsäädännöllä — sillä, että me rukkaamme karenssikäytäntöjä tai rukkaamme joitakin palvelupolkuja tai joitakin pykäläiä, mitä laeissa on — mutta me unohdamme, että sen palvelun tekevät ihmiset. Olipa kyse sitten järjestöistä ja siellä tapahtuvasta tämmöisestä vertaistuesta, olipa kyse sosiaalitoimesta, aikuissosiaalityöstä, terveydenhuollosta tai työvoimapalveluista, niin ilman niitä ihmisiä, jotka tuota palvelua tarjoavat ja sitä työtöntä tässä matkan varrella auttavat, meidän palvelujärjestelmämme eivät tule tehokkaammiksi, vaikka me kuinka täällä pykäläiä yrittäisimme muuttaa.

Eli toivoisin, että jos me Tanskan-mallia kohti haluamme kulkea, niin me näkisimme sen, että sen vahvuus ovat ihmiset, jotka tekevät työtä työttömien rinnalla.

20.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen edustaja Hoskosen kanssa aivan samaa mieltä aktivoinnista ja sen tarpeellisuudesta, mutta tämä kokeilu ei kyllä vastaa edustaja Hoskosen toiveeseen näiden kuntoutuksen työtoiminnan asiakkaiden koh-

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

dalta. Muutenhan tässä kokeilussa on ihan paljon positiivisiakin elementtejä. Mutta kun kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat, jos he ovat todella niitä oikeita kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita, eivät ole työkykyisiä. Siksi nämä työnantajatkaan eivät ole innostuneet tästä kokeilusta — kun me valiokunnassa kuuntelimme myöskin työnantajien edustajia — koska ei yrityksillä ole valmiuksia esimerkiksi ohjata elämäntaitojen hallinnassa tai muissa tällaisissa kuntoutukseen liittyvissä toimenpiteissä. Tämä on nyt se ongelma, mikä tämän lakiesityksen ja tämän kokeilun kohdalla tulee meitä vastaan. [Hannu Hoskonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa voi varata P-painiketta painaen puheenvuoroja.

20.48 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vähän menevät keskustelut ristiin, mutta eivät pahasti. Minä kyllä haluaisin nähdä sen kolmannen polven työttömän, [Marisanna Jarvan välihuuto] joka ei mene töihin, koska saa kotiin enemmän rahaa. Tällä hetkellähän meidän oikeasti euromääräiset kannustinloukut liittyvät joko ansiosidonnaisiin etuuksiin, joita kolmannen polven työtön ei saa, taikka sitten liittyvät sellaisiin poikkeustilanteisiin kuin esimerkiksi yksinhuoltajuuteen, joka ei voi todennäköisesti jatkua polvesta toiseen — kai ne lapset välillä kasvavat aikuiseksikin. Tällaisten myyttien ylläpito, viljely ja varjelu johtaa siihen, että me teemme marginaalisten ilmiöiden näkökulmasta valtavirtapolitiikkaa. Näitä hellivät nimenomaan sellaiset ihmiset ja tahot, jotka samanaikaisesti tuottavat politiikkaa, joka tuottaa ne todelliset kannustinloukut eli ne byrokratialoukut, joita syntyy meidän mutkikkaasta sosiaaliturvajärjestelmästä, joka on niin hankala, vaikeasti hallittava ja riskaabeli nimenomaan sen takia, että sinne on sinne, tänne ja tuonne haluttu liittää erilaisia kontrollielementtejä.

Jos me oikeasti lähtisimme sosiaaliturvajärjestelmän käyttäjän näkökulmasta muokkaamaan yksinkertaista, järkevää sosiaaliturvajärjestelmää, niin minä olen aivan varma, että sillä olisi huomattavasti isompi vaikutus kannustinloukkuihin ja niiden purkautumiseen kuin sillä, että me koetamme entistä enemmän puristaa jo muuten hankalassa asemassa olevia ihmisiä, jotka ovat niitä kaikkein köyhimpiä ja usein myös puolustuskyvyttömiä ihmisiä.

20.50 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Työ on varmaan lopulta kaikissa tilanteissa sitä parasta sosiaaliturvaa. Täytyy olla myönteinen siitä, että taloudessa on nyt saatu aikaan se käänne. Täällä on viitattu aiempiin vuosiin ja siihen, miten työttömyys paheni. Nyt onneksi meillä talous on saatu takaisin kasvu-uralle ja myös työllisyys paranee. Samaan aikaan työttömyys on vähentynyt. Myös pitkäaikaistyöttömyydessä ja nuorisotyöttömyydessä on nyt myönteisimpiä merkkejä. Tänäänhän valtiovarainministeriö korjasi myös merkittävästi omaa kasvuennustettaan taloudesta, aiemmasta jopa tuplaten suuremmaksi. Se on tietysti hyvä merkki, ja täytyy toivoa, että tämä talouskasvu säilyy. Meidän pitää löytää lisää toimia sen eteen ja nimenomaan sen eteen, että tähän maahan saadaan aitoja työpaikkoja lisää ja niin, että myös työ ja työntekijät kohtaavat. Meillä on tällä hetkellä jo tilanteita, että kaikkiin työtehtäviin ja kaikkialla ei löydy työntekijöitä ja toisaalla sitten työttömyysluvut ovat edelleen korkeita. Tietysti tämän eteen pitää tehdä töitä. Mutta lopulta paras tilanne on se, että me saamme tähän maahan kasvua, talouskasvua, ja sen kautta lisää työpaikkoja. Olen varma, että se on jokaisen henkilön kohdalla se paras ratkaisu.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

Mutta on myös totta, että me tarvitsemme niitä toimenpiteitä esimerkiksi nuorille, että he pysyvät kiinni arjen syrjässä ja siinä normaalissa rytmissä, että aamulla herätään ja aamulla lähdetään johonkin. Itse entisenä opettajana — tai opettajana nykyäänkin — tiedän tilanteita, ammatillisesta koulutuksesta esimerkiksi, että nuoria on täytynyt hakea kotoa opinahjoon. Tietysti silloin ollaan jo sellaisella tiellä, että siinä [Puhemies koputtaa] tällainen normaali elämänhallinta on jo hivenen hukassa.

20.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Aivan oikein, kuten edustaja Heinonen äsken puheenvuorossaan mainitsi, haetaan nuoria vaikka sieltä kotoa sitten jonnekin opinahjoon opiskelemaan jotakin ammattia, taikka sitten johonkin työtoimintaan, mikä hänelle on parasta sillä hetkellä. Näitä järjestelmiä on monia. En niitä edes kaikkia tunne. Edellisessä puheenvuorossani en missään nimessä tarkoittanut mitään pakottamista pakottamisen varsinaisessa mielessä vaan sitä, että ihmiselle tarjotaan vaihtoehtoja, kannustetaan lähtemään työelämään tai kurssille tai minne tahansa, koska jos se ihminen sinne kotiin jää, se on ihan satavarmasti seuraavina vuosina syrjäytynyt ihminen, jonka saaminen takaisin raiteille, saaminen mukaan normaaliin elämään on yhä vaikeampaa. Tämä on meidän inhimillinen velvollisuutemme myös. Ei tämä ole mikään työvoimapolitiittinen taikka teollisuuspolitiittinen tai yrityspolitiittinen näkökulma. Tämä on puhtaasti inhimillinen näkökulma, että se ihminen saadaan yhteiskuntaan mukaan aktiiviseksi toimijaksi. Sehän se idea on.

Kuten edustaja Heinonen puheessaan mainitsi, se tuo työpaikkoja, kun yritykset toimivat ja tuottavat voittoa — jokaisen yrityksen, joka toimii, on tuotettava voittoa, että se pystyy maksamaan palkat ja yhteiskunnan velvoitteet suorittamaan ja kehittämään yritystä eteenpäin — ja tällaiset yritykset tarjoavat sitten sellaisia töitä, joihin pystyy vähemmälläkin ammattitaidolla, ihan varmasti pystyvät tarjoamaan semmoista työtä, jossa ei välttämättä huippuammattitaitoa tarvitse olla heti. Mutta kun ihminen saadaan sinne työn piiriin jollakin keinoin ohjattua vähitellen, se on aina voitto. Se on hänelle voitto henkilökohtaisesti, mikä on kaikkein tärkeintä. Se ihminen, joka on syrjäytymässä, se on meidän kaikkien kannalta kaikkein huonoin vaihtoehto, ja inhimillisesti ottaen se on myös eräänlainen murhenäytelmä.

20.54 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaan kuntapäättäjänä, nyt toista kautta valtuuston puheenjohtajana jatkavana, meillä on ollut työllisyyden hoito hyvin tiiviisti käsittelyssä. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien osalta on vahva kokemus siitä, mitkä keinot heitä auttavat. Tosiaan se ei ainakaan auta, että kotiin maksetaan eikä kannusteta työn vastaanottamiseen eikä haeta kotoa tai ei tarjota niitä vaihtoehtoja. Sen pitää olla sitä yhteisöllistä tukea, pitää olla tarjottuna se päivärytmi. Nämä olivat kaikista tärkeimmät opit tästä työllisyyskokeilusta pitkäaikaistyöttömien osalta: että heille tarjotaan nimenomaan se päivärytmi, tarjotaan niitä työllistymispaikkoja, vaikka tuettunakin, ja nimenomaan haetaan ne ratkaisut siitä, mitkä ovat olleet niitä työllistymisen esteitä. Tämä kommentti on kolmannen polven työttömältä: ei hänen kannata lähteä töihin, kun se tulee edullisemmaksi hänelle ja kaikilla tavoin helpommaksi jäädä kotiin. Tämä on aidosti tällaisen nuoren suusta. Ja minä uskon työttömiä tässä paremmin kuin meitä, jotka täällä hyvissä hommissa töitä teemme.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

20.55 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Jos työstä olisi tarjottu TESin mukaista palkkaa, niin en usko, että Paltamossa voi saada nuori henkilö niin hyvää sosiaaliturvaa, että hänen ei taloudellisesti kannattaisi töihin mennä. Eri asia on sitten se, että työn vastaanottaminen sotkee hänen taloutensa niin pahasti, koska meidän sosiaaliturvajärjestelmämme on niin hankala, se asettaa hänet niin riskaabeliin tilanteeseen, että hänen ei sen takia kannata sitä työtä ottaa vastaan.

Minä jonkin aikaa sitten kuuntelin erästä sosiaalityöntekijää, joka työskentelee juurikin niiden hyvin hankalassa asemassa olevien ihmisten kanssa, juurikin hakee ihmisiä heidän kotoaan, juurikin ohjaa heitä erilaisiin tukiin, palveluihin ja apuihin. Hän sanoi, että hän ei ehdi juurikaan työtään tehdä sen takia, että mitään ei ihmisten kanssa kannata alkaa tekemään ennen kuin heidän toimeentulonsa on turvattu, ja siinä, kun he kiertävät asiakkaan kanssa viemässä lippua ja lappua Kelaan ja sossuun ja minne milloinkin, menee kaikki se työaika, mitä hänellä on varattuna sille asiakkaalle. Että jos saisi sen sosiaaliturvan, jonka kanssa ei tarvitse äheltää tuntitolkulla päivästä toiseen, niin hän ehtisi ehkä sitten hakemaan niitä ihmisiä sieltä kotoa, tekemään sitä, mihinkä hänet on koulutettu, eli sitä sosiaalityötä.

Edustaja Heinonen, kerrotteko vielä, kun tässä puhutaan nyt palkattomasta työkokeilusta, millä tavalla tämä työ on nyt sitten parasta sosiaaliturvaa näille ihmisille.

20.57 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua jonkun aikaa, ja minun täytyy ensinnäkin todeta se, että olen itse ollut mukana toteuttamassa kuntouttavaa työtoimintaa ja myös järjestänyt projektia, jossa tämmöistä kuntouttavaa työtoimintaa on toteutettu. Minun on erittäin vaikea ymmärtää ja hahmottaa sitä, kuinka tämä palkaton työelämäkokeilu jollakin tavalla kohdentuisi niille ihmisille, jotka ovat saattaneet olla työelämästä pois useita vuosia, heidän elämänhallintansa on saattanut monella tapaa olla hyvin vaikeaa, heillä saattaa olla useita eri sairauksia, mielenterveys-, päihdeongelmia, ja siinä vaiheessa, kun he haluavat kuntouttavan työtoiminnan kautta lähteä ottamaan haltuun elämänhallintaa, niin se viedään eteenpäin räätälöidysti, ehkä muutama tunti päivässä, muutamia tunteja viikossa ja sitä kautta ohjelmoidaan sitä elämänrytmiä. Olen vakuuttunut siitä, että yritykset eivät heidän kaltaisiaan ihmisiä pysty ottamaan sinne kuntouttavaan, eikä se yritys ole myöskään oikea paikka, jossa näitä ihmisiä kuntoutettaisiin työkokeilumuodossa. Siinä mielessä näen tämän aivan erityyppisenä toimintamallina, enkä voi hyväksyä tämmöistä palkatonta työelämäkokeilua.

Allekirjoitan ja olen tasan tarkkaan myös samaa mieltä siitä, että tämmöistä kokeilumuotoa ei tulisi toteuttaa, vaan meidän pitäisi pikemminkin kehittää ja pistää panokset todellisen kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseen sillä tavalla, että siellä ovat ne ihmiset, jotka sinne kuuluvat, ja sitten niiden ihmisten, jotka ovat esimerkiksi palkkatuessa [Puhemies koputtaa] tai muussa vastaavassa työssä, tukimuotoja vahvistetaan siellä. Tai jos on sitten esimerkiksi valmennettavaa toimintaa, nuorille kohdennettua toimintaa, niin kuin työpajoissa on, niin he olisivat siellä. Sitä kautta en ymmärrä tämmöistä kokeilumuotoa, [Puhemies koputtaa] joka tässä on nyt kehitteillä.

20.59 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Ilmeisesti tässäkin perheessä, josta tänään puhuinkin, on varmaan laskettu kaikki ne tuet, mitä se perhe saa, kun he ovat kaikki kolme sukupolvea siellä olleet työttöminä. He ovat laskeneet, että heidän ei kannata työhön lähteä. Tosiaan tämmöisen järjestelmän me olemme saaneet aikaiseksi. Kaikki ko-

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

keilut, varsinkin kun ei olla edes siirtymässä — kokonaista mallia ei olla vielä muuttamassa, vaan nimenomaan kokeilun kautta edetään siinä, kuinka me voimme nimenomaan tarjota ihmiselle apua siihen työllistymisen tueksi — ovat erittäin tärkeitä.

Sitten tämän sosiaaliturvan osalta vihdoinkin keskustajohtoisen hallituksen aikana päästään myös kokeilemaan perustuloa, mikä on pitkäaikainen tavoite, ja nimenomaan halutaan siihen, että kannustetaan ihmisiä ottamaan työtä vastaan ja se perussosiaaliturva ihmisille turvataan. Nykyinen järjestelmähän meillä on ollut sellainen, että voit jopa karenssin saada siitä, jos otat lyhyenkin työpätkän vastaan. Tämä on ollut järkyttävää, minkälaiseen työn tekemisen kulttuuriin meillä kannustetaan, ja passivoitetaan nuoret jo nuoresta lähtien. Toivottavasti tähän tulee muutos.

21.00 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Olen itse sitä mieltä, että työ on parasta sosiaaliturvaa, ja en ole ymmärtänyt eikä tässä sellaista esitetä, että tämä olisi joku pysyvä tilanne, että joku pakotettaisiin tämäntyyppiseen toimintaan loppuelämäkseen. Ei tietenkään, vaan tämän tarkoitus on nimenomaan toimia tietynlaisena siltana, niin että sieltä päästäisiin kiinni sitten oikean työn syrjään. Sen takia kerroin tuossa, että tämän nykyisen hallituksen aikana talouden suunta on saatu kääntymään, maahan syntyy uusia työpaikkoja, työttömyys vähenee. Näistäkin henkilöistä toivottavasti mahdollisimman moni, kun he saavat siitä työn syrjästä kiinni, löytää työpaikan. Itse kävin esimerkiksi pari viikkoa sitten Riihimäellä tutustumassa yhteen yritykseen, jossa oli useampi henkilö ollut, ja heistä yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat löytäneet työpaikan näiden kautta ja päässeet aivan oikeaan työhön kiinni, ja silloin työ on parasta sosiaaliturvaa.

21.01 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen tuli keskusteluun vähän myöhemmin, [Timo Heinosen välihuuto] joten kerrataan sen verran, että kuntoutuksessa työtoiminnassa siis lain mukaan saa olla ainoastaan sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole työkykyisiä, edes osatyökykyisiä, mutta jotka myöskään eivät ole kykeneviä osallistumaan työvoimapolitiittisiin palveluihin. Kysymys on ihmisryhmästä, jolla on varsin pitkä matka avoimille työmarkkinoille. Nyt tässä työelämäkokeilussa ajatuksena on, että nämä ihmiset heitetään sinne aitoihin työympäristöihin, jonne heitä ei haluta. Suomen Yrittäjät, jota me kuulumme valiokunnassa, sanoi, että ei tule paikkoja löytymään, koska he eivät ole sosiaalityöntekijöitä. Oletetaan, että yhtäkkiä nämä ihmiset ovatkin työkykyisiä. Jos nämä ihmiset oikeasti yhtäkkiä kuin taikauskusta sen työkykynsä saavat, niin todennäköisesti he ovat alun perinkin olleet väärää ryhmää, ei sitä ryhmää, jota tämä laki koskee, vaan sitä ryhmää, jota jostakin muusta syystä, vääränlaisten kannustimien takia, kuntoutuksessa työtoiminnan piiriin pistetään. Silloin ei ole noudatettu lakia, silloin on toimittu lainvastaisesti. Jos me oletamme, että lakia noudatetaan, niin tämän systeemin onnistumismahdollisuudet ovat erittäin heikot asiantuntijoiden mielestä.

Toteaisin, että perustulokokeilu on hyvä mutta vielä parempi olisi, jos joku perustuloasiantuntija olisi otettu mukaan. Keskustassa perustulo on niin uusi asia, että toteutitte kokeilun, jossa perustuloa on vain nimi. Kokeilu sinällään on hyvä, siinä vain ei kokeilla perustuloa.

21.03 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täytyy edustaja Kontulalle sanoa, että keskusta on perustulokokeilua miettinyt ja suunnitellut aina tuolta 80-luvun lopulta asti — ei se nyt ihan niin uusi ole.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

Mutta tästä kokeiluesityksestä: Tässähän viedään uuteen kulttuuriin edelleen suomalaista yhteiskuntaa. Siitä suunnittelusta, paperivaiheesta käytännön kokeilun kautta opitaan virheistä ja kehitetään asioita arjessa, ja näin myös nyt tässä työllisyyspalveluiden kohdalla. On todella totta, että meillä työllisyyspalvelut ovat kokonaisuutena tällä hetkellä todella hajanaisia ja vaikeasti saavutettavia, ja tässä ehdotetussa kokeilussa tavoitteena on kehittää kokonaisvaltaisia, asiakaslähtöisiä, työllisyyttä edistäviä palveluja ja vielä ottaa siihen sosiaali- ja terveystyöpalveluja myös mukaan, jotta sitten se kokonaisuus on hallinnassa. Tässä kehitetään hallinnonrajat ylittäviä palvelupolkuja ja sitten pyritään edistämään erityisesti vaikeassa työllisyysasemassa olevien työnhakijoiden työllistymistä.

Minusta tällaiset uudet, rajoja rikkovat kokeilut ovat todella tervetulleita. Tämä tapahtuu siis alueellisesti rajattuna ja ajallisesti rajattuna. Me voimme tästä katsoa, toimiiko tämä. Jos ei toimi, niin sitten ei tehdä isoa uudistusta tämän myötä. Kannatan kyllä tällaista kokeilevaa ja arjessa käytännön kautta etenevää toimintaa.

21.05 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tulin tähän keskusteluun vähän myöhässä enkä ollut alkua kuulemassa, mutta selvästi täällä on tunnelma ihan käytännönsäkin kuummentunut. [Tarja Filatov: Se johtuu ilmastoinnista!]

Sen haluaisin todeta tähän keskusteluun, nyt kun tässä muun muassa edustaja Jarva viittasi tähän Paltamoon esimerkkinä, että kyllä se on aivan selvää, että suomalaisella maaseudulla tänä päivänä asuminen on varsin halpaa — varsinkin tällaisissa kuntaliitoskunnissa, esimerkiksi omassa maakunnassani, asumisen, muun muassa vuokra-asumisen, hinnat ovat pudonneet kyllä merkittävästi ja vaihtelut ovat suuria muutaman kymmenen kilometrin säteellä, esimerkiksi Jyväskylän seudulla. Tämä on nähtävissä mikrotasolla siten, että eri syistä työttömänä olevat ihmiset muuttavat näihin entisiin kuntakeskuksiin jossakin määrin. En ole siitä kyennyt löytämään tutkimusdataa, kuinka paljon tätä tapahtuu, enkä tiedä, onko sitä olemassakaan, mutta joka tapauksessa mikrotasolla useat työllisyyshenkilöt ja sosiaalialalla työskentelevät henkilöt ovat tämän minulle todenneet. En missään tapauksessa väitä, että sosiaaliturvalla, asumistuella ynnä muilla eletään leveästi, mutta kyllä suomalaisella maaseudulla tuo vuokra-asuminen on nykyään niin edullista, että se jossakin määrin voi näkyä jonkinlaisena kannustinloukkuna myös siellä.

Tietysti tähän loppuun haluan senkin todeta, että kun keskustellaan tästä kokeilusta, niin en missään tapauksessa sitä vastusta, ja on hyvä, että tuodaan ikään kuin tällainen yksi kokeilupalikka, mutta kyllä me ennen kaikkea tarvitsemme sitä talouskasvua ja imua sinne työmarkkinoille, jotta sitten heikommin työllistyvät ihmisetkin voisivat päästä vähin erin oman kuntonsa mukaan sitten sinne oikeille työmarkkinoille ajan kanssa.

21.07 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kosonen, perustulo on ehdottomasti asia, jota pitäisi kokeilla, mutta jos teillä kerran keskustassa oli tietämystä perustulosta jo 80-luvulla, niin minkä takia te toteutitte työttömyysturvan kannustinkokeilun ette-ikä perustulokokeilua, jos kerran perustuloa halusitte kokeilla? Tämähän, mitä nyt kokeillaan, ei ole minkään kansainvälisen tai suomalaisen perustulokeskustelun määritelmän mukaan perustulokokeilemistä. [Hanna Kososen välihuuto]

Kyllä minäkin kannatan uusia, rajoja rikkovia kokeiluja, mutta työelämäkokeilussa, josta me tässä salissa tänään tässä asiakohdassa puhumme, ei ole kysymys uudesta eikä erityisesti rajoja rikkovasta eikä kauheasti edes kokeilustakaan. Tällaisia systeemejä on ollut käytössä. Itse asiassa me olemme johdonmukaisesti pyrkineet niistä pois, koska niitä käy-

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

tettiin väärin eivätkä ne toimineet, ihan meidän lähimenneisyydessämme. Ja koska tätä kokeiluasetelmaa ei ole laadittu asianmukaisesti, tästä ei myöskään ole saatavissa sellaisia tuloksia, joita voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa sillä tavalla kun optimistisesti esititte. Tästä kävi useampikin tutkija-asiantuntija meille valiokunnassa kertomassa.

21.09 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Työ on enemmän kuin vain toimeentuloa. Työ kohottaa yksilön omanarvontuntoa ja liittää työtovereiden muodostamaan yhteisöön ja osaksi yhteiskuntaa. Parhaimmillaan työ tuo keskeistä sisältöä elämään. Työ todella on parasta sosiaaliturvaa, kuten täällä salissa on jo aiemmin todettu.

Työn pitää aina kannattaa myös taloudellisesti. Yhteiskunta, jossa toimeentulosta maksetaan paremmin kuin työstä, ei milloinkaan ole kestävällä pohjalla. Meillä on vielä paljon tehtävää siinä, että uudistamme sosiaaliturvaa kannustavampaan ja osallistavampaan suuntaan, ja sitä työtä on jatkettava. Palvelujärjestelmän yksinkertaistaminen on myös tärkeä tavoite.

Hallitus on päättänyt lähteä valmistelemaan isoa sosiaaliturvan kokonaisuudistusta, ja sitäkin ajatellen kokeilut ovat hyviä ja auttavat tässä ison uudistuksen onnistuneessa läpiviennissä.

21.10 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tuntuu, että me puhumme vähän ristiin eri asioista. Olen itsekin sitä mieltä, että työllä on paljon muutakin merkitystä kuin pelkkä toimeentulo, mutta tässä lakiesityksessä ei esitetä sitä, että ihminen pistetään töihin, vaan tässä lakiesityksessä esitetään sitä, että työkyvytön ihminen laitetaan yrityksiin työelämäkokeiluun, ja tätä täällä on kritisoitu.

Mitä tulee tähän kokeiluasetelmaan, niin valiokunta oli yksimielinen sen suhteen, että ehdotettu kokeilu-aika on liian lyhyt, jotta siitä voisi saada kunnon tuloksia, ja valiokunta pitää sekä kokeilulle asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle että kokeilun vaikuttavuuden arvioinnille ongelmallisena tätä lyhyttä ja toteaa myös, että "saadun selvityksen mukaan ehdotettavassa kokeilussa kohderyhmiä tai kokeilun toteutustapaa ei hakeutumisvaiheessa määriteltä yksityiskohtaisesti", koska haluttiin tarjota monenlaisia mahdollisuuksia, ja "valiokunta katsoo, että esityksessä kuvattu koeasetelma ei ehdotetussa muodossa ole kovinkaan hyödyllinen työllisyysvaikutusten tai palveluiden tehostumisen arvioimiseksi. Se ei tarjoa luotettavaa arviota esimerkiksi siitä, kuinka monta henkilöä kokeilu auttoi työllistymään ja paljonko erilaiset palvelut tehostuivat kokeilun ansiosta." Eli kyse ei ole siitä, että kritisoitaisiin sitä, että edes näitä asioita kokeillaan, vaan kyse on siitä, että tästä kokeiluasetelmasta ei saada sitä hyötyä, mitä kokeilusta pitäisi saada.

Mitä tulee perustulokokeiluun, niin siinähan oikeastaan kokeillaan täysin päinvastaista asiaa eli sitä, että jos ihminen on työkykyinen ja työmarkkinatuella pitkään ollut, niin onko hän sitten aktiivisemmin työmarkkinoilla niitä pätätöitä hakemassa, kun hänellä ei ole perässänään sanktiota, vai onko hän silloin passiivisempi. Tämän tuloksen me saamme tuosta perustulokokeilusta mutta emme kyllä niitä tuloksia, mitä yleensä perustulokokeilusta odotetaan.

21.12 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tästä perustulokokeilustahan monet ovat ilmaisseet pettymyksensä, niin kuin tässäkin salissa tänä iltana, mutta esimerkiksi Heikki Hiilamo on todella todennut, että tämä perustulokokeilu ja sen valmistelu on ollut todella kunnianhimoista ja tässä todella pyritään työssäkäynnin lisäämiseen. Joka on tähän

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

hallituksen esitykseen perustulokokeilusta tutustunut, huomaa sen, mitä Hiilamokin täällä kirjoittaa, että "kokeilun neulominen sosiaaliturvajärjestelmän tilkkutäkin sisään on vaatinut valtavasti työtä. Jo pelkästään perustulon saajien kohderyhmän rajauksessa mainitaan yhteensä 27 eri lakia". Tämä kertoo siitä, minkälainen meidän sosiaaliturvajärjestelmäme on. Sitä on tehty monien vuosien aikana, tilkitty ja tulkittu, ja tämä on nyt sitten meillä tuloksena. Tämä perustulokokeilu on todella kansainvälisesti huomioitu useissa merkittävässä julkaisuissa ja lehdissä. Meillä on erittäin hieno asema Suomessa nyt kokeilla, kuinka tämä toimii — tosin rajatulla osalla väestöä, mutta kuitenkin — ja sitten miettiä myös uudelleen, voimmeko laajentaa sitä ja minkälainen malli Suomessa toimisi: selkeä, yksinkertaisempi malli kuin mikä meillä tällä hetkellä sosiaaliturvassa on.

21.14 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kosonen, ainakaan minä en ole pettynyt perustulokokeiluun, minusta se on erinomainen kokeilu, se on metodisesti erittäin hyvin tehty. Se vain ei ole perustulokokeilu — mitään muuta vikaa siinä ei ole. Siinä kokeillaan ihan kiinnostavia asioita, mutta siinä ei kokeilla perustuloa. Odotan kiinnostuksella ja innostuksella niitä tuloksia, mitä siitä saadaan, ja aion niitä hyödyntää, mutta perustulon suhteen se ei anna meille lisäinformaatiota. Tämä on se keskeinen ongelma, se on nimetty väärin, ja tässä suhteessa minä olisin toivonut, että kokeen käynnistäjät olisivat joko antaneet sen laatineille tutkijoille enemmän vapaita käsiä tai sitten vaihtoehtoisesti pyytäneet jo siihen alkumetreille mukaan jonkun, joka tietää, mikä perustulo on.

Edustaja Vikman, me puhumme täällä työelämäkokeilusta, ja te käytätte puheenvuoron siitä, kuinka se nostaa omanarvontuntoa, liittää työyhteisöön [Timo Heinonen: Hän puhui työstä yleisesti!] ja kannattaa taloudellisesti. Nyt puhumme siis työelämäkokeilusta, nimenomaan se on se asiakohta, jota tässä nyt käsitellään. Millä lailla nämä asiat mielestänne toteutuvat työelämäkokeilussa, josta tänään täällä puhumme, jossa kysymys on siis työkyvyttömistä ihmisistä, jotka laitetaan hengamaan aitoihin työympäristöihin kuntoutusmielessä. [Timo Heinonen: Tahallista väärinymmärrystä!]

21.15 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu laajeni nyt perustulokokeiluun, mutta se on siinä mielessä oleellinen kysymys, että se on täysin päinvastainen tämän esityksen kanssa, mitä tässä kokeillaan, ja siinä mielessä on hyvä keskustella näistä eri suunnista.

Tuohon niin sanottuun perustulokokeiluun pääsee mukaan vain, jos on työmarkkinatuella eli ei ole päässyt ansiosidonnaisten etuuksien piiriin. Mielestäni siinä on erittäin ansioikas tausta-aineisto ja selvitys, joka on tehty, joka todellakin kertoo sen, miten paljon meillä sosiaaliturvan muodot liittyvät toisiinsa. Mutta siinä ei muuteta kuin meidän sosiaaliturvajärjestelmäme yhtä elementtiä eli sitä, että jos työtön on työmarkkinatuella oleva työnhakija, niin hänen ei jatkossa tarvitse noudattaa työvoimapolitiittisen lainsäädännön velvoitteita, mikäli hänellä ei ole lapsia, ja jos hänellä taas on lapsia, niin hän menettää lapsikorotuksensa, jos hän ei hyppää jokaista hyppyä, mitä TE-toimistosta hänelle esitetään. Me näemme jatkossa, ovatko tällaiset ihmiset aktiivisempia työmarkkinoilla, hakevatko he aktiivisemmin työtä, jos he saavat tuosta työstä paremman taloudellisen palkkion itsellensä, kuin sellaiset vastaavassa tilanteessa olevat työttömät, joiden työttömyysturvaa leikataan pienistä palkkatuloista. Tämä on se lopputulos, ja luulen, että siitä saadaan paljonkin emmeitä tähän keskusteluun, kannustaako karenssi vai kannustaako raha myös työttömiä

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

ihmisiä, niin kuin sen sanotaan kannustavan yleensä meitä työssä käyviä ihmisiä, varsinkin parempituloisia ihmisiä.

21.17 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Te, edustaja Kontula, kritisoitte juuri sitä, että minä puhuin tässä keskustelussa työn merkityksestä. Sillähän minä juuri vastasin teidän aiemmin esittämäänne kysymykseen edustaja Heinospelä, kun vaaditte vastausta siihen, että mitä muuta arvoa työllä on kuin palkka. Palkka on tärkeä, mutta työ on paljon enemmän kuin toimeentuloa. Vastasin tällä teidän esittämäänne kysymykseen ja puhuin sen lisäksi myös näistä kokeiluista.

21.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja Kontula nyt hämmäntävästi tässä sekoittaa asioita, toivottavasti tahallaan eikä vahingossa. Niin kuin edustaja Vikman tuossa kertoi, hänhän puhui yleisesti työstä, niin ainakin ymmärsin täällä salin oikealla laidalla ja uskon, että salin vasemmallaakin laidalla ymmärrettiin. Totta kai työllä, niin kuin edustaja Filatovkin toi esille, on paljon muitakin merkityksiä kuin pelkkä toimeentulon saaminen. [Jukka Gustafssonin välihuuto] Ainakin tuntui, että edustaja Kontula ei sitä ymmärtänyt vaan hämmänsi tätä keskustelua entisestään.

Itse nyt toivoisin, että tämä kokeilu saataisiin ja nähtäisiin, mitä se tuo. Mutta kaikkein tärkeintä on se, että meillä talouskasvu saadaan pidettyä nyt vakaana ja syntymään tähän maahan uusia työpaikkoja. En niitä työpaikkoja nyt sotke tähän, vaan tiedän, että ne ovat niitä työpaikkoja, joihin tälläkin tähdätään ihmisten lopulta kuntoutuvan ja pääsevän kiinni työn syrjään.

21.19 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tässä puhutaan tosiaan tästä kokeilusta, ja tarkoituksena on tosiaan auttaa työttömiä ihmisiä jälleen työelämän piiriin, ja ihmettelen kyllä, että tässä keskustelussa puhutaan täysin työkyvyttömistä ihmisistä. Olen kyllä ymmärtänyt, että jos on työkyvytön ihminen, niin silloin tällainen henkilö kuuluu työkyvyttömyyseläkkeelle, [Jari Myllykosken välihuuto] ja onneksi tämä hallitus edistää nimenomaan tätä mallia. Mehän olemme tätäkin mallia juuri selvittäneet kokeilupaikkakunnilla jo aiemmin, että jos ihmisellä ei aidosti ole mahdollisuuksia toimia enää työelämässä, niin hänet päästetään työkyvyttömyyseläkkeelle — helpotetaan siirtymistä ja tätä byrokratiaa, ja lääkäreitä halutaan ottaa palveluitten piiriin, että he pystyvät tätä työkykyä arvioimaan. Tämän alan osaajistahan on ollut merkittävää pulaa lääkäreissä. Tosiaan tätä asiaa on nyt vietty eteenpäin, että ihmisiä ei enää pompoteltaisi näitten eri työllisyshoito- ja palveluitten piirissä, ja on hyvä asia, että tätä viedään eteenpäin ja niitä ihmisiä autetaan, joilla on se mahdollisuus vielä työskennellä työmarkkinoilla ja sitä halua on siihen.

Sitä en todellakaan kiistä, etteikö ihmisillä halua olisi työllistyä, mutta siitä ei voi ihmisiä syyttää, että meidän oma järjestelmä todellakin on aiheuttanut tätä passivoimista, vaan se on ollut ihan meidän päättäjien oma vika. Meidän vastuulla on myös kehittää tätä järjestelmää niin, että ihmisten kannattaa aina ottaa töitä vastaan. Siinä mielessä tässä on oltava kannustava malli, että me emme passivoi ihmisiä, vaan tämän perustulonkin, nimenomaan tämän perussosiaaliturvan, jatkossa ihmisillä on oltava sentyyppinen, että et menetä tukiasi, jos otat tosiaan työtä vastaan. Sen pitää olla mahdollista myös lyhytaikaisen työn osalta jatkossakin.

On erittäin hyvä, että tässä asiassa edetään. Toivoisin, että vaihtoehtoisia malleja myös esitettäisiin, kun kritisoidaan sitä, [Puhemies koputtaa] mitä tässä yritetään tehdä.

Punkt i protokollet PR 74/2017 rd

21.21 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen, omien sanojensa mukaan Vikman vastasi kysymykseeni, jonka esitin aiemmin ja joka koski työelämäkokeilua ja joka muuten on tänään meillä tässä asiakohdassa aiheenakin, [Timo Heinosen välihuuto] joten totta kai oletin, että kysymys on työelämäkokeilusta. Noin yleisesti, mikäli kysymys ei ole työelämäkokeilusta vaan työn arvosta yleisemmällä tasolla, minä suhtaudun [Sofia Vikmanin välihuuto — Timo Heinosen välihuuto] hyvin ennakkoluuloisesti sellaiseen yleiseen työn glorifiointiin, jossa työlle annetaan sellainen moraalinen arvo, jolla vaivihkaa oikeutetaan sitä, että työstä ei tarvitsisi maksaa palkkaa. Meidän työelämämme perussääntöjä kuitenkin on, että kun sinä teet toiselle työtä, niin sinä saat siitä rahallisen korvauksen. Näin meillä työmarkkinat toimivat. Ne ihmiset, jotka ovat kaikkein innokkaimpia luomaan tänne elementtejä, joissa ei työstä tarvitsisikaan maksaa palkkaa vaan työhön motivoidaan jollakin muulla lailla, esimerkiksi pakolla, yleensä ovat myös kaikkein innokkaimpia puhumaan siitä, kuinka työllä on paljon muitakin merkityksiä kuin vain se palkan saaminen. Mutta tästähän meidän talousjärjestelmässämme ei ole kysymys. Jos työstä ei makseta palkkaa, niin se on sitten joku muu talousjärjestelmä kuin se, missä me nyt elämme. Jos ollaan siirrytty siihen, niin joku saisi kertoa minullekin.

Edustaja Jarva, kuntouttavan työtoiminnan kohderyhmänä ovat ihmiset, joiden työkyky ei riitä työmarkkinoille edes tuettuna ja jotka eivät ole riittävän hyväkuntoisia työvoimapolitiittisiin palveluihin. Tämä on eksplisiittisesti ynnätty muun muassa hallituksen esityksessä 328/2014 sivujen 2—3 taitteessa. Se tarkoittaa, että nämä ihmiset nimenomaan ovat työkyvyttömiä. He eivät sitä ehkä ole lopun ikäänsä, ja sen takia he eivät ole potentiaalisia työkyvyttömyyseläkeläisiä, [Puhemies koputtaa] mutta työkyvyttömiä he ovat.

21.23 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula viittasi perussääntöihin, yhteiskunnan perussääntöihin. Yhteiskunnan peruslähtökohta ainakin kokoomukselle on se, että työkykyisen ihmisen toimeentulo tulee työstä. Jos työtä ei ole tai ihminen on työkyvytön, niin silloin yhteiskunnan turvaverkkojen on toimittava ja sellaisia tilanteita varten on sosiaaliturva.

21.24 **Anna Kontula vas:** Niin, edustaja Vikman, me käsittelemme tässä nyt työelämäkokeilua, jossa ei ole kysymys työkykyisistä vaan työkyvyttömistä ihmisistä, [Timo Heinosen välihuuto — Sofia Vikmanin välihuuto — Puhemies koputtaa] joita ei olla laittamassa töihin vaan hengaamaan työpaikoille.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.